

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

12. De Coniugio cum Relicta fratri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](#)

T O C O N F U N D A T I O N E T C O N I U G I O M O T

ad sanctos homines, alioquin redire illud idē ab absurdum quod deductum est, si nō possemus in quo carcere sanctos Anglos datos, n. eis sanctos homines ad nostram utilitatem medios inter Deum & nos testatur dicta apparitio ad datos autem diuinis medicis posse nos recurrere, perspicuum ex dictis est, pauloque minus absurdum sequitur, si Deus disposerit gubernare nos per medianas intercessiones sanctorum hominum, ut priores Scriptura testantur, & nobis non licet ad intercessores nos recurrere.

Quod deinceps orans sit a nobis Deus per misericordia Sanctorum, habetur ex Exodi 32. c. dum Moses supplicando Deo, inter alia dicit, Recordare abraham Isaac & Israel servorum tuorum. Hoc enim nihil aliud est, quam rogare per merita Abraham, Isaac & Israel. Et huic si adiunxeris prius declarata, nidelice est, quod Sancti intercedunt pro nobis, manifeste infiores quod non solum per merita, sed etiam per preces Sanctorum supplicare nos Deo Scriptura habetur. Et his si adiunxeris quod in idem reddit orare Deum per merita & preces sanctorum & orare sanctos vi merita & preces proponant apud Deum, non res est aequalis, licet modus sit dispar, & utroque est inuocatio Sanctorum, licet diversimode, facile perpendes omnibus parte tradi ex sacra Scriptura in uocacione Sanctorum. Et haec de propulsis dictis, qui legerint, meminerint in cruditoru certitudine Mathematica querere in moralibus, & omnes saliter in agendis a nobis, Roma die 25. Ang 1531.

T R A C T A T I V S . D E C I M U S T E R T I V S ,

Thome de Vio Caterani Cardinalis sancti Xysti filii ad serenissimum Anglie regem fidei, & nisi defensorum Henricum eius nominis in libro octauum de coniugio cum bonam relecta fratris sententia tali sententiā orationis suarum in iis, que dicta sunt mihi, q̄ nō in celitudinis auctoritate, sed sacramentum literarum documentis maiestatis tua ad antiqui coniugii explicationē nouāque ducendā uxore mota est, q̄d que id licuisse, no credendo doctoribus, sed propriū ingeniū acūmine propriaque intelligentiae scire proficitur. Gratias profecto debemus Deo, qui uterū nostrā Rege Theologo decorauit, quod inca hō ab recharitatis Christianae pietati doctissimo regi supplicare, ut subiuncta legere, libare, atq. cū iis, q̄ in celū lectu maiestatis ci⁹ mouet, cōferre dignetur: si forte plus uideant oculi, quā oculus. Et q̄ Regē Theologū alloquor, vera Thæologie fundamenta duxi, et rāngā. Optime autē celitudo tua nouā uniuersitatem de hac materia gōnō pendere ex hoc, an coniugium inter fratrem & leuitum sit prohibitum inter diuinō moralē, & partem affirmatiōnem fundari super legem leuitam scriptam capite 18. & 20. & super verba Ioan. Baptiste Matthæi 14. & Marci 6. Et propterea si compertum fuerit, quod in uerteret textus continet huiusmodi inhibitiōnem moralē, manifestum erit tale coniugium nō esse adiutus ius diuinum morale, et q̄ lex quidē Leuitica, uidelicet, Turpitudinem uxoris fratris tui non renelabis, q̄ turpido fratris tui est, non prohibeat in conscientia moralē, ex duobus ostenditur capitibus. Alterū est in eodem 18. c. Leuitici ibidem enim in conceditur, ut uir sororem defuncte uxoris ducere possit in coniugem, dicendo, Sororem uxoris me in pellicatum illius non accipies, ubere uelabili turpitudinem eius adhuc illa uiuente, quamvis iuxta Hebraicam ueritatem dictio interpretata pellicatum so-

net angustiam, ex eo enim q̄ inhibito coniugi cum sorore uxoris restringitur ad tempus uite uxoris, perspicuum est, sub hac inhibitione nō comprehendit coniugium, cum sorore uxoris mortua ad hoc non apposita est illa limitatio uiuente illa, ut liberum esset coniugium cum sorore defuncta uxoris nam quemadmodum coniugia in quibuscumque gradib. tam affinitatis quam consanguinitatis non prohibitis in lege Moysi, inter induita suppeditantur, ita coniugium cum sorore uxoris defuncta, ex hoc ipso q̄ in Lega Moysi non prohibetur, ita in induitorum numerum comprehendebatur. Conferendo itaque hanc legem priori, formatur ratio haec inter ynam mulierem & duos fratres & inter ynum virum & duas sorores, equale est vinculum affinitatis, parest rō turpitudinis, vt per se maximiū est, ac per hoc si coniugium cum relicta fratris contineat in honestatem moralē, coniugium quoq; cum relicta sororis contineat in honestatem moralē: & si coniugium cum relicta sororis nullam continet in honestatem moralē, coniugium quoq; cum relicta fratris nullam continet in honestatem moralē. Et quia lex Leuitica monstrat coniugium cum relicta sororis non contrarie in honestatem moralē non comprehendit illud in ter prohibita: consequens est ut ex eodem capite leuitici discamus, quod coniugium cum relicta fratris non continet in honestatem moralē, ac per hoc non est prohibitum, quia malum moraliter, sed id malum, quia prohibitum. Si enim ex morali in honestate fuisse est prohibitum, non fuisse in turpitudine coniugium cum sorore uxoris mortua: quia parent in honestatem moralē habuisset. Quod vero rō equale sit vinculum necessitudinis utroque probatione non ēget, q̄ aut par sit rō turpitudinis utroque, patet ex eo q̄ sicut turpitudo fratris nō detegenda facit, quia est turpitudo fratris defuncti, quoniam effecti fuerant una caro fratris, & frater defunctus, ita turpitudo sororis non detegenda est, quia est turpitudo sororis defuncta, nā soror & defuncta soror effecti fuerant una caro. Ex hoc igitur q̄ lex diuinā unū prohibet, & aliud concedit, attestatur q̄ ratio inhibendi alterum non est in honestas moralis, sed authoritas legislatoris, qā si placuit legislatori.

Alterum caput surgit ex collatione Leniticæ legis cum honestate coniugij inter leuitum, & relictam fratrem in casu defuncti fratris aliquo prole: nam ante legem Moysi rō coniugium in tali casu solam licitum, sed sanctum confutidine, vel Patrum auctoritate, innuit scripture Genesis triginta octavo, in historia Thamar: & postea sub legi Moysi mandatum legitur Deuteronomi 25. Ita quod coniugium inter leuitum & relictam fratris regulariter erat illicitum: in casu autem mortui fratris absque prole, erat licitum. Ex ijs autem surgit rō hæc, si coniugium inter leuitum & relictam fratris est per se malum moraliter, in nullo casu tuis sit licitum: sed fuit licitum in casu mortui fratris absque prole tam ante legem, quam sub lege, ergo nō per se malum moraliter. Assumpta cōditionis maleficiatur, & probatur, manifestatur siquidem in blasphemia, periurio, mendacio, adulterio, rapina, furto, & id genus reliquias per se malis moraliter, quia d. sunt per se prava, in nullo casu sunt licita. Probatur autem quod per se conuenit alicui, munquam separari ab eo, sed comitatur illud in quocunque illud inuenitur, quia necessario conuenit illi, ac q̄ hoc ī possibile est separare a re id qđ cōuenit

penitilli rei p se, ac p hoc si coniugii iter leuium, & relicta fratris est p se prauu, in oī casu est prauum semper. & in omib. ipsum eius prauitas comitata. Ex hoc itaque q̄ conjugium inter leuium & relicta fratris inuenitum est q̄ si sine prauitate, diciam q̄ non est p se prauum, qd̄ non fuit prohibitiū eo q̄ est p se prauu, sed ex autoritate legislatoris effectua est praua, q̄ a prohibitiū. Hęc de Leui. lege.

Verba aut̄ lo. Baptiste ad Herodē Galilea Tetrarchā. Nō licet tibi h̄re uxore fratris tui, aliena sunt a pposito, tum q̄a de uxore fratris viuentis loquerat̄ loānes, ut restat Iosephus Antiq. li. 18. c. xiii. clare, n̄d̄ quod Herodias defervit viuum viuum: Ege sippus quoqua de exi. Hieros. li. 2. capite 4. clare dicit̄ de Herode, quod fratris uxorem viuentis eripnerat, habentem sc̄m̄ de germano ipsius. Tum quia alius est eis illicitum coniugium, cum relicta fratris, alius est esse illud illicitum ex prauitate moralis, per se conueniente tali coniugio: committitur. Sop̄ hisma a pluribus causis adynam determinata. Illicitum siquidem profici sci potest ex multis causis, & quantum ad propositum spectat, in promptu erat, cā illiciti coniugii ipsa lex Léuítica Herodes, legem proficebat. Iudeorum, & iō esto quod Herodias fuerit relicta fratris, verum dixit Ioan. Nō, h̄c tibi habere vxorem fratris tui, quia prohibitiū hoc est in lege. Claram, n̄ erat, quod non ad suscitandum semen fratris duxerat eam. Non pot̄ iraq̄ huic in se ferri moralis prauitas per se conueniens, tali coniugio, sed prauitas moralis, ppter prohibitiōnem legis, talis, n̄ prauitas certa, & clara oībus erat.

Hęc doctissime Rex, si uera, ac sufficientia esse videbantur, corrigendum est factum: at si non sat esse iudicantur, significetur quāsō quid deest, confido enim in diuinā gratia largitate, quod qui cōcipit, perficiet, si vero probabilitia censentur, agat obsecro defensor fidei hominem inter hinc inde p̄babili ambiguum, optime autem non iustaesta tua, quid in dubiis agendum sit, quid diuina lex Deuter. 17. statuit agendum in occurrentibus dubiis. Si deīnum falsa existimabuntur, consutare dignare doctissime princeps: paratus enim sum, & dicere, & mutare sententiam. Tolle obsecro scandalum tantæ multitudinis Christianorū in Europa, nō solū vulgariū, sed & religiōsorū, & peritorū. Tolle autem, manifestando iustitiam facti, ut scandalum non sit datum, sed acceptū, offero enim me preconem iustitiae cœlititudinis tuæ, que solix ualeat. Roma, vigesimo septimo Ianuarii. 15. 34.

Responsio Thome de Vio Caetani Cardinalis sancti Xyli ad p̄missas 16. articulorum censuras, cuiusdemq; de coniugio cum relicta fratris s̄tētia (qua simul cum enarratione Iobis, ad studiorū uilitatē, post mortē authoris p̄ Ioan. Danielis S.D.N. Papae penitentiarium, edite sunt) finis.

TRACTATVS QVARTVS DECIMVS,
de coniugio Regis Anglie cum relicta fratris
sui ad Clementē septimum Pontificem
maximum in decem capita diuisus.

S. V. M. M. et R. I. V. M.

1. Quā intentio sit operis.
2. Enarratio facti.
3. Quid diuina iure statutum est de coniugio inter leuium & fratram.
4. Quid non anno coniugium inter leuium & fratram est diuina lege prohibitum.

A 5. Quid secundum ius naturae non omne coniugium inter leuium & fratram est inhibitiū.

6. Quid secundum legem tam diuinam, quam naturalem patet fieri inter leuiam & fratram coniugium honestatum propter aliam causam quam propter suscitandum semen ac nomen fratris defuncti.

7. Quid secundum ius diuinum tam naturae honestum potest esse coniugium inter leuium & fratram propter communem bonum.

8. Quid coniugium inter serenissimos, Anglorū Regem & Reginam, eius fratram nec iuri diuino nec iuri naturae aduersetur.

9. Quid sine ligante non dicta diuina iura coniugium hoc est honestum.

10. Quid sacrarum Conclitorum, Pontificum, ac Doctorum dicta non militant adulterus hoc coniugium.

B C A P V T . I.

C A P V T . II.

Quā intentio sit operis.

Eatissime pater, post pedum oscula beatorum perpetuam felicitatem, iussisti ut libellos de coniugio inter serenissimos Anglie reges ad me perlatos, causamq; totam diligenter inspicrem,

quidue iudicis consilique mei esset, accutissime prescribere quo quantum in me esset, quā p̄missum

C Beatitudinem tuam hac molestia liberare, studiū mox (ut par erat) iussis patere, p̄lectisque libellis pro & contra, animaduerūt multas communiques infinitas questiones. Videlicet de multiplici infelicitate, de illorum duracione, de diversi nature iuriis, de praceptorum iudiciorum diffinitione, de multis dispensatiōnib. modis, de potestate Pape circa ea quae sunt diuina ut naturae iuriis. Quid si tractanda essent & multa cōficienda essent volumina, & latissimus literariorū certaminibus campus daretur, ut de siderandus semper finis supercesset. Quocirca cōtulisti ad propriā cause de qua agitur, & ad punctū questionis veniendo ante oculos locandum in primis quod in questionem uertitur, duxi, ut omnes intelligent materiam, de qua loquor. Deinde circa hoc, tum in genere, tum in specie quid diuina ac naturae iura censeant, scrutandum. His enim notis manifesta apparet quasi ueritas.

D S. Erenissimus Anglie modernus Rex, dum esset adolescentis, Serenissimo patre eius Anglie regē agente, contraxit matrimonium cum Serenissima moderna regina Anglia, tunc non regina, sed relicta fratris eius primogeniti absq; prole defuncti, filia Serenissimorum regum Hispaniarum, interuenienti authoritate Iulij 11. Rom. Post obbonū fertuā pacis ac amicitiae inter eosdē Reges, consummatumq; matrimonium, ac genuit ex ea multiq; annis coniugali affectu & effectu cū ea versatus est,

modo petit diuortium, eo quod coniugium inuallidum fuerit, ipso contra ius diuinum atque nature a facis Cōcilij, P̄tificibus ac Doctoribus cōprobatum. Hęc est causa ex proprijs statuta, p̄missio tenore apostolice dispensatiois.

E Julius, &c. Dilecto filio Henrico charissimi in Christo filij nostri Henrici Anglie regis illestris nato, & dilecte in Christo filiae Catherine charissimi in Christo filii nostri Ferdinandi regis, & charissime filie nostrae Elisabet regina Hispaniarum, & Siciliæ Catholicorum natæ, illa fratribus salutem, &c.

Romani Pontificis præcelens authoritas cōcessibi desuper uti potestate prius personam, negotiorum,